

۵- با تقواهای، الگو هستند:

خداآوند نیکی را با معرفی سیره و سیمای نیکان تعریف می کند و می فرماید که برّ انسان‌های با تقوایند و محور نیکی در مسائل اعتقادی، اخلاقی، عملی، اجتماعی و اقتصادی تقواست. راز تعریف نیکی بدین روش، آن است که شناخت نیکی از سیره و سیمای نیکان، عامل هدایت و ارشاد به نیک شدن است که از اهداف قرآن است؛ اما صرف فهم معنای نیکی، کاری علمی مخصوص و کم سود است.

۶- رسوم جاهلی منوع:

مبارزه با سنت و بدعت‌های غلط جاهلی رایج در میان مشرکان، از برنامه‌های اصلی قرآن کریم است. یکی از این رسوم خرافی جاهلیت در مورد حج، این بود که وقتی لباس احرام به تن داشتند، از درِ معمولی خانه وارد نمی‌شدند؛ بلکه پشت خانه خود، شکافی ایجاد کرده و فقط از آن‌جا وارد می‌شدند. این آیه نازل شد و این خرافات جاهلی را رد کرد.

۷- هدف وسیله را توجیه نمی‌کند

جمله «وَأُتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَاهِهَا»، بیان این اصل جامع و کلی است که هر کاری را باید از راه خاص آن وارد شد و بپراحته نرفت. راه ورود انسان به کارها مسیر مشروع آن است و راه نامشروع، هرچند به حسب ظاهر سهل و سریع باشد، بپراحته است و باید از آن پرهیز شود، چون هرگز هدف وسیله را توجیه نمی‌کند و انسان از راه گناه به مقصد نمی‌رسد.

۸- اهل بیت؛ ابواب وصول به درگاه حق:

امام باقر علیه السلام فرمود: «آل محمد (ص) درها و راههای خدا و دعوت کنندگان بهسوی بهشت و رهبری کنندگان به آن تا روز قیامت هستند». امیر مؤمنان علی علیه السلام نیز فرمود: «همانا خداوند برای دانش، اهلی قرار داده و بر بندگان اطاعت از آن‌ها را واجب کرده؛ آن‌جا که فرموده است: «و به خانه‌ها از درهای آن وارد شوید و منظور از خانه‌ها، همان خانه‌های علم است که خدا آن را در پیامبران به ودیعت گذارده و درهای آن‌ها همان اوصیاء هستند».

آیه ۱۹۰ به دلیل ارتباط موضوعی با آیات بعدی، در درس بعد قرارداده شده است

بسم الله الرحمن الرحيم

آیه ۱۸۷

وازه: **يَبْيَّنَ**: آشکار شود.
ابن‌غوا: طلب کنید.

۱- تخفیف برای روزه‌داران:

در آغاز نزول حکم روزه، مسلمانان تنها حق داشتند قبل از خواب شبانه، غذا بخورند و چنان‌چه کسی در شب به خواب می‌رفت و سپس بیدار می‌شد، خوردن و آشامیدن بر او حرام بود. هم‌چنین در آن زمان، آمیزش با همسران در شب‌های ماه رمضان نیز تحریم شده بود. شاید این حکم، آزمایشی برای مسلمانان و وسیله‌ای برای آماده کردن آن‌ها برای پذیرش احکام روزه بود. «خوات بن جبیر» که پیرمرد ضعیفی از انصار بود، روزی هنگام افطار وارد خانه شد. همسرش خواست برای افطار او غذایی حاضر کند که او از شدت خستگی به خواب رفت. وقتی بیدار شد، گفت: «من دیگر حق افطار ندارم و با همان حال، شب را سپری کرد». صبح روز بعد - در حالی که روزه‌دار بود - برای حفر خندق در جنگ احزاب حاضر شد. در اثنای کار به دلیل ضعف زیاد، بی‌هوش به زمین افتاد. پیامبر از مشاهده حالت او متأثر شد. از طرف دیگر، برای برخی از جوانان مسلمان نیز مشکل بود که در شب‌های ماه رمضان با همسران خود آمیزش نکنند. در این هنگام، این آیه نازل شد و به مسلمانان اجازه داد که در شب‌های ماه رمضان غذا بخورند و با همسران خود آمیزش داشته باشند.

۲- لباسی زیبا برای هم:

این آیه، زن و شوهر را به لباس برای یکدیگر تشبیه کرده است؛ زیرا:
اول: لباس مانع از آسیب است. ازدواج نیز، سبب صیانت از گناه و حفاظت از نگاه آلوده است.
دوم: لباس عیوب انسان را می‌پوشاند و آبرو را حفظ می‌کند. زن و شوهر نیز، باید عیوب هم را پوشانند و آبروی اجتماعی یکدیگر را حفظ کنند.
سوم: لباس، انسان را از گرما و سرما و... حفظ می‌کند. زن و شوهر نیز، باید در حوادث تلخ و شیرین زندگی، موجبات دلگرمی هم را فراهم کنند.

آیه ۱۸۸

واژه: **تُدْلُوا إِهَا:** می اندازید، رشوه می دهید. («دَلَو» به معنای «ظرف آبکشی» و «إِدْلَاء» به معنای انداختن ظرف به چاه برای برداشتن آب است. این تعبیر، کنایه از دادن رشوه است؛ گویا رشوه دهنده مالی را برای حاکم می اندازد تا بهتری از آن ببرد).

۴- رشوه؛ گناهی بزرگ و پلید:

این آیه مؤمنان را از گرفتن مال‌هایی که از راه حرام به دست می‌آید، نهی می‌کند. یکی از این راه‌ها، رشوه دادن به حاکمان برای دستیابی به منافع شخصی است. رشوه، از بزرگ‌ترین و زشت‌ترین گناهان کبیره است. در حدیثی از پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم می‌خوانیم: «خداؤند، رشوه‌گیرنده و رشوه دهنده و آن کسی را که واسطه آن دو است، لعنت کرده است». البته اهل رشوه، آن را در لابلای عناوینی همچون هدیه، تعارف، حق حساب، حق الزرحمه، آنعام و... پنهان می‌کنند، ولی این تغییر نامها تغییری در ماهیت رشوه نمی‌دهد.

یکی از فرمانداران منصوب پیامبر که رشوه‌ای در قالب هدیه پذیرفته بود در پاسخ تобیخ پیامبر گفت: «آن‌چه گرفتم هدیه بود!» حضرت فرمود: «اگر در خانه بنشینی و از طرف من فرماندار نباشی، آیا باز هم مردم به شما هدیه می‌دهند؟!» سپس دستور داد آن مال را از او گرفتند و او را هم از کار برکار کرد.

پیام اول: مالکیت باید از راه صحیح باشد؛ مانند: صید، تجارت، زراعت، صنعت، ارث، هدیه و مانند آن، ولی تصرف از طریق باطل و رشوه ایجاد مالکیت نمی‌کند. «لا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ»

پیام دوم: جامعه در حکم پیکر واحد است. «أَمْوَالَكُمْ ... بَيْنَكُمْ»

آیه ۱۸۹

واژه: **مواقيت:** وقت یا مکانی که برای عملی معین شده است؛ مانند مواقيت حجّ که مکان‌هایی است برای احرام بستان. (جمع میقات) ظهور: پشت‌ها. (جمع ظهر)

چهارم: میان لباس و کسی که آن را پوشیده، رابطه‌ای تنگاتنگ و صمیمی است که بیگانه در آن راه ندارد. رابطه زوجین نیز، باید چنین باشد تا بیگانه‌ای به درون زندگی آنان راه نیابد که به اسرارشان پی‌برده و احیاناً فتنه‌گری کند.

پنجم: انسان پوشیدن لباس آلوده و وصله‌دار را خوش ندارد. در انتخاب همسر نیز، باید چنین دقت‌هایی اعمال شود.

ششم: لباس مایه آرامش انسان است. زن و شوهر نیز، موجب آرامش یکدیگرند.

هفتم: لباس مایه زینت و افتخار انسان است. زن و شوهر نیز، باید زینت یکدیگر باشند.

۳- قوانین قابل دسترس اسلام:

یکی از امتیازات قوانین اسلام این است که دستورات آن بر طبق مقیاس‌های طبیعی قرار داده شده است زیرا مقیاس‌های طبیعی وسیله‌ای است که در اختیار همگان قرار دارد و گذشت زمان اثری بر آن نمی‌گذارد. اما به عکس مقیاس‌های غیر طبیعی در اختیار همه نیست حتی در عصر ما هنوز همه مردم نتوانسته‌اند از مقیاس‌های جهانی استفاده کنند.

به همین دلیل می‌بینیم اسلام مقیاس را گاهی وجب، گاهی گام و گاهی بند انگشتان و گاهی طول قامت و در مورد تعیین وقت، غروب آفتاب و طلوع فجر و گذشت خورشید از نصف‌النهار و روئیت ماه قرار داده است.

و از این جا امتیاز ماه‌های قمری بر شمسی روشن می‌شود، ماه‌های قمری برای همه قابل مشاهده است در حالی که ماه‌های شمسی را فقط منجمان با وسایلی که دارند تشخیص می‌دهند.

پیام اول: رعایت حیا و عفت در سخن، از ویژگی‌های قرآن است. «الرَّفَثُ» به معنای سخن گفتن پیرامون مسائل زناشویی است که در آیه، کنایه از آمیزش است.

این حیا را ما هم باید در سخن گفتن و روابط اجتماعی از قرآن بیاموزیم.

پیام دوم: باید فاصله خود را با گناه زیاد کرده و روی مرز حلال و حرام راه نرویم، حتی از شباهات نیز باید دوری کرد. «فَلَا تَقْرُبُوهَا»